

Memlûkler - Siyasetten Medeniyete Seçmeler

Hatice GÜLER

© Copyright 2020

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kâğıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığının bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-842-0

Kitap Adı

Memlükler - Siyasetten Medeniyete Seçmeler

Yazar

Hatice GÜLER

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

25465

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Bisac Code

HIS000000

DOI

10.37609/akya.616

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	v
Kısaltmalar.....	vii
Giriş.....	1

1. BÖLÜM

Siyasi Coğrafyası İle Memlûkler	3
---------------------------------------	---

2. BÖLÜM

Tabâbet-i Memlûkiyye	27
----------------------------	----

3. BÖLÜM

Vâdi-yi Hâmişân	57
-----------------------	----

Sonuç.....	103
------------	-----

Resimler	105
----------------	-----

Kaynaklar	115
-----------------	-----

İndeks.....	121
-------------	-----

ÖNSÖZ

Kitabımız, bireysel olarak üzerinde çalışmaya başladığım üç kitap hedefli “Memlûk Devleti’nin Ortadoğu’ya Katkıları” temalı serinin ilk çalışmasıdır. Devamı gelecek bu çalışmanın akademi dünyasına acizâne katkı sağlayacağını ümit ediyorum.

Her medeniyetin kendisini sürekli besleyen ve ayakta tutan çeşitli dinamikleri vardır. Bunların başında kendi ihtiyaçları çerçevesinde oluşturdıkları kurumları gelir.

Memlûkler, Ortadoğu’da var olmak, belli bir kültür seviyesine ulaşmak ve sultanlığın istikrarını korumak için Türk-İslâm medeniyetine ait bazı kurumları devam ettirmiş, zamanla bu kurumların ihtiyaca cevap vermemesi karşısında, kendi inanç dünyalarına ya da sosyo-ekonomik yapılarına uygun yeni kurumlar ihdas etmiş ve bu kurumlar sayesinde yine kendisinden sonra gelecek Türk devletlerinin kendisinden istifade ettiği Türk-İslâm medeniyetini ortaya çıkarmışlardır. Bu kurumlardan bazıları zamanla tarihe mal olmakla beraber bir kısmı da zamanla değişerek ve gelişerek günümüze kadar ulaşmıştır.

Tarafımızca seçilen dinamikler gelişigüzel seçilmemiştir. Esasında ilk kitabımızın temasına kabaca doğum, ölüm ve yaşatmaya dair diyebiliriz. Doğum metaforunu ilk bölüm konumuz için söyleyebiliriz ki; Memlûk Devleti Ortadoğu coğrafyasında nasıl bir siyasi ve sosyo-ekonomik atmosferde ortaya çıktı? İkinci metaforumuz olan yaşatmaya çalışmayı temsil eden bölümümüzde bir devletin üzerinde önemle durması gereken ilimlerden tıp konusunu ele aldık. Son bölümümüzde ise kaçınılmaz tek gerçek olan ölümün somutlaştığı mekânlar olan türbeler konusunu işledik. Başka bir deyişle yapmaya çalıştığımız şey; bir devletin tarihe kattığı temel sistemlerden siyaset-ilim ve mimari dallarından seçtiğimiz birer konuyu anlatmaktır.

İlim adına kendimden sonrakilere menfaat sağlayacağını ve araştırmalarımın sonuçlarının müstakbel çalışmalara öncülük edeceğini umut ediyor, şahsımın ve çalışmamın bu merhaleye gelmesinde öncülük eden, yönlendiren tüm hocalarıma şükranlarımı sunuyorum.

Dr. Hatice GÜLER

KIRŞEHİR

Eşim Murat GÜLER beyefendiye...

KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklamalar
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makâle
b./İbn	: Oğlu
Böl.	: Bölüm
C.	: Cilt
c.c.	: Celle Celâluhû
çev.	: Çeviren
E.İ.	: Encyclopedie de l'Islam
h.	: Hicrî
H.z.	: Hazreti
haz.	: Hazırlayan
El-Hıtat	: el-Mevâız ve'l-İ'tibâr bi-Zikri'l-Hıtat ve'l-Asâr
İ.A.	: İslâm Ansiklopedisi (M.E.B)
Gumme	: İğâsetü'l-Ümme bi-Keşfi'l-Gumme
ed-Dürer	: Kenzu'd-Dürer ve Câmi'u'l-Gurer
m.	: Milâdi
El-Menhel	: El-Menhelu's-Sâfi ve'l-Müstevfî Bağdâdü'l-Vâfi
Mesâlikü'l-Ebsâr	: Mesâlikü'l-Ebsâr fi-Memâlikü'l-Emsâr
Mu'cemu'l-Elfâz	: Mu'cemu'l-Elfâzu't-Tarihiyye fî'l-Asrî'l-Memlûk
Nihâyetü'l-Ereb	: Nihâyetü'l-Ereb fi-Fünûnî'l-Edeb
En-Nücûm	: en-Nücûmu'z-Zâhire fi-Mülûki Mısır ve'l-Kâhire
Nr.	: Numara

neşr.	: Neşreden
öl.	: Ölümü
r.a.	: Radiyallâhu anh
s.	: Sayfa
s.a.v.	: Sallalâhu aleyhi ve sellem
Subhu'l-Aşâ	: Subhu'l-Aşâ fî-Sınâ'atî'l-Înşâ
es-Sülûk	: Kitâbu's-Sülûk li-Ma'rîfet-i Düveli'l-Mülûk
Tah.	: Tahkik
Terc.	: Tercüme
T.T.K.	: Türk Tarih Kurumu
t.y.	: Tarih yok
v.b.	: Ve benzerleri
v.d.	: Ve diğerleri
yay.	: Yayınları

KAYNAKLAR

- Acar, Abdurrahman, (2013). Tekke, Zaviye, Dergâh, İslâm Kuramları Tarihi El Kitabı, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ağır, Abdullah Mesut, (2015). Memlûklerde Ticaret, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Ağır Mesut-Solak, Kürşat (2013). Memlûk Devleti'nin Doğu Akdeniz'deki Önemli Siyasi Faaliyetleri, Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ, Bahar, , S. 14, 107-130.
- Altan, Ebru, (2002). "Kıbrıs Haçlı Krallığı", Türkler Ansiklopedisi, C. 6, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Alçı, Güneş, & Doğanay, Aziz, (2016). Zeylâda Osmanlı Dönemi Türbe Mimarisi Üzerine Gözlemler, Restorasyon.
- Arıcı, Müstakim, (2012). "Kutbuddin Şîrâzî'ye Göre Tababet Sanatı ve Hekimlik Ahlakı", Kutadgubilig: Felsefe Bilim Araştırmaları Dergisi, pp.45-72.
- Arslantaş, Nuh, (2015). Yahudilerin İslâm Bilim ve Kültür Dünyasına Katkıları, Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni: Aklî Düşünce ve Felsefenin Doğu'dan Doğuşu: Babil-Keldani-Çin-Hint-İran-İbrani Gelenekleri, cilt: I, s. 1057-1088.
- Ayalon, David, (1971). Memlûkler ve Deniz Kuvvetleri, (çev. Salih Özbaran), İ.Ü.E.F.D., S. 25, İstanbul: 39-50.
- Ayalon, David, (1989). Memlûk Devleti'nde Kölelik Sistemi, (çev. Samira Kortantamer), Tarih İncelemeleri Dergisi, IV: 238-247.
- Ayalon, David, (1978). Gunpowder and Firearms in the Mamluk Kingdom: A challenge to a Medieval Society, Londra.
- Barkan, Ömer Lütfi, (1940). Şark Ticaret Yolları Hakkında Notlar, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, (1).
- Bayhan, Ahmet Ali, (ty). Mısır'daki Eyyûbi Devri Mimari Eserleri: Türbeler/ Architectural Works of the Ayyubid Period in Egypt: Tombs, Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, (13).
- Bayhan, Ahmet Ali, (2000). Bir Tarih Müzesi: Mısır, Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, (6), 9-24.
- Behrens-Abeuseif, Doris. (1992). Islamic Architecture in Cairo: An Introduction (Vol. 3). Brill.
- Berkli, Yunus, (2013). Dâruşşifâ/Bîmâristân, İslâm Kuramları Tarihi.
- Blaum, Paul A. (2000). Güneşteki Kartallar: Selahaddin'den Sonra Eyyûbiler, Selahaddin'in Mirası, İstanbul: Avesta Yayınları
- Buharalı, Eşref, (2005). Üç Türk Hükümdarının Yaptırdığı Üç Sağlık Kurumu; Tolunoğulları, Zengiler ve Memlûklerde Sağlık Hizmetleri. Tarih Araştırmaları Dergisi, 25(40), 29-39.
- El-Cüzzâmî, Ebu'l-Fazl Muhyiddin Abdullah b. Abdizzâhir b. Neşvân es-Sa'dî er-Ravhî (1961). Teşrîfu'l-Eyyâm ve'l-'Usûr fî-Sireti Meliki'l-Mansûr, (nşr. Murad Kâmil), Vizâretü's-Sekâfe ve'l-İrşâd, Kâhire.

- Ed-Devedâri, Ebî Bekir bin Abdullah bin Aybek, (1982). Kenzu'd-Dürer ve Câmi'u'l-Gurer, Kâhire: Mesâdiru Târih-i Mısru'l-İslâmiyye.
- Dehman, Muhammed Ahmed, (1990). Mu'cemu'l-Elfâzu't-Tarihiyye fi'l-Asrî'l-Memlûki, Dîmaşk: Dâru'l-Fikr.
- Ebû'l-Fidâ, (2017). Takvîmu'l-Buldân, (çev. Ramazan Şeşen), İstanbul.
- Emin, Muhammed, (1980). Evkâf ve Hayatü'l-İçtimâiye fi Mısır, 648-923/1250-1517, Kâhire: Daru'n-Nehzatü'l-Arabiyye.
- Erkoçoğlu, (2017). İslam Medeniyetinde Çevre, Şehircilik ve Mimari, İslam Medeniyet Tarihi, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Erol, Burak Gani, (2018). Memlûklerde Dört Mezhep Başkâdılıklarının Kuruluşu ve İşleyişi, Turkish Culture & Hacı Bektas Veli Research Quarterly, (87).
- Erol, Burak Gani, (2019). Memlûkler Zamanında Mısır Mahmili, Türkiyat Mecmuası, 29(1), 45-80.
- Esedî, Muhammed Hayreddin, (1990). Ahyâü Haleb ve Esvâkuhâ, (nşr. Abdülfettâh Revvâs Kalâci), Dârü Kuteybe, Dîmaşk
- Gökbel, Ahmet, (2000). Kıpçak Türkleri, (Siyâsi ve Dinî Tarihi), İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Gökhan, İlyas, (2008). El-Eşref Barsbay Döneminde Memlûk Devleti'nde Salgın Hastalıklar ve İktisadî Buhranlar (1422-1438), Tarih İncelemeleri Dergisi, 23(1), 91-136
- Gözütok, Şakir, (2006). İslam Eğitim Tarihinde Müesseseseleşme. Dini Araştırmalar, 9(26), 17-44.
- Gumilev, Lev Nikolayevič, (2003). Muhayyel İmparatorluğun İzinde, (çev. Ahsen Batur), İstanbul.
- Heyd, W., (1975). Yakın-Doğu Ticaret Tarihi, (Çev. Enver Ziya Karal), Ankara: T.T.K. Yayınları.
- Hill, George, (1948). A History of Cyprus, V. II, Cambridge University Press, New York.
- Hitti, Philip, (2011). Siyasi ve Kültürel İslâm Tarihi, (Salih Tuğ), İstanbul: İ.F.A.V. Yayınları.
- Holt, Philip Malcom, (2003). Haçlılar Çağı 11. Yüzyıldan 1517'ye Yakınoğu, (çev. Özden Arıkan), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Homerin, Th. Emil, (2002). Memlûkler Dönemi Mısırı'nda Süfiler ve Tasavvuf Aleyhtarları, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 11(1).
- Hunke, Sigrid, (ty), Allah'ın Güneşi: Avrupa'nın Üzerinde, (trc. Hayrullah Örs), İstanbul.
- Humphreys, R. Stephen, (2007). (çev. Mustafa Kılıç), XIII. Yüzyılda Eyyûbiler, Memlûkler ve Latin Doğu, C. Ü. İlahiyat Fakültesi, XI/1, 359-378.
- Humphreys, R. Stephen, (2005). İslâm Tarihi Metodolojisi, (çev. Murtaza Bedir, Fuat Aydın), İstanbul: Litera Yayınları.
- İbn Cübeyr, Ebû'l-Hüseyn Muhammed b. Ahmed b. Cübeyr b. Muhammed el-Kinânî el-Belensî, (1964). Er-Rihle, Dârü Sâdir, Beyrut.

- İbn Ebî Usaybia, Ebü'l-Abbâs Muvaffakuddîn Ahmed b. el-Kâsım b. Halife b. Yûnus es-Sâdî el-Hazrecî (ty), 'Uyûnü'l-enbâ' fî tabakâti'tetibbâ', (nşr. Nizâr Rızâ), Dârü'l-Mektebeti'l-Hayât, Beyrut.
- İbnü'l-Esir, Ebü'l-Hasan İzzeddîn Ali bin Muhammed bin Abdülkerim, (1987). El-Kâmil fi't-Tarih, (tah. Ebü'l-Fidâ Abdullah el-Kadî), Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- İbnü'l-Gazzî, Ebü'l-Meâlî Şemseddîn Muhammed b. Abdurrahmân (1990). Divânü'l-İslâm, (1167/1753), (nşr. Seyyid Kisrevî Hasan), I-IV, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut.
- İbn Hacer, el-Askalânî, (1998). İnbâ'el-Ğumr bi Ebnâ'el-Umr, (tah. Hasan el-Ha-beşî), Kâhire.
- İbn Haldûn, Abdurrahman b. Muhammed, (1990). Mukaddime, c.II, (terc. Zâkir Kâdiri Ugan), İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- El-Herevî, (2004). Kitâbü'l-İşârât ilâ Ma'rifeti'z-Ziyârât, thk. Janine Sourdel-Thomine, Princeton: The Darwin Press
- İbn Hurdadbih, (2008). Yollar ve Ülkeler Kitabı, (çev. Murat Ağarı), İstanbul: Ayışığı Kitapları.
- İbn İyas, (1982). Bedâ'i'ü'z-Zuhûr, (neşr. Muhammed Mustafa), C. I/II, Kâhire.
- İbn Tagrıberdî, el-Atabeki, Cemâleddîn Ebü'l-Mehâsin, (1984). El-Menhelu's-Sâfi ve'l-Müstevfi Bağdâdü'l-Vâfi, Kâhire: El-Hey'eti'l-Mısıriyyetü'l-Âmmetü'l-Kitâb.
- İbn Tagrıberdî, el-Atabeki, Cemâleddîn Ebü'l-Mehâsin, (1992). En-Nücümü'z-Zâhire fi-Mülûki Mısır ve'l-Kâhire, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- El-Kalkaşandî, Eş-Şeyh Ebî'l-Abbâs Ahmed el-Kalkaşandî, (1922). Subhu'l-Aşâ fi-Sinâât el-İnşâ, Kâhire: Dâru'l-Kütübî'l-Mısıriyye.
- Kanat, Cüneyt, (2007). Memlûk Devleti'nde Eğlence Kültürü, Tarih İncelemeleri Dergisi, 22(1), 53-62.
- Kara, Adnan, (2017). Memlûk Toplumu: Sosyal Yapı, Şehirler ve İktisadi Faaliyetler Üzerine Bir Bakış. Gece Kitaplığı.
- Khan, Muhammed Akram, (2017). İslâm İktisadına Giriş, (çev. Gökhan Umut), İstanbul, İktisat Yayınları,
- Kehhâle, Ömer, Rızâ, (1972). El-'Ulûmü'l-'Ameliyye fi'l-'Usûri'l-İslâmiyye, Matbaatü't-Teâvüniyye, Dimaşk.
- Keleş, Mahmut Recep, (2015). Ortaçağ Kültür Tarihi Kaynağı Olarak İbn Hallikan'ın Vefeyatü'l-A'yân Adlı Eseri., MÜTAE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Kırpık, Güray, (2010). Üst Üste Gelen "Tarih" ler ve Renkli "Medeniyet" ler Şehri: Kâhire. İdealkent, 1(1), 142-152.
- Kırpık, Güray, (2009). Doğu'nun Gözüyle Haçlılar, İstanbul, Selenge Yayınları.
- Kızıltoprak, Süleyman, (2002). Memlûk Sistemi, Türkler, C. V, Ankara, 320-336.
- Koprıman, Kazım Yaşar, (1989). Mısır Memlûkleri Tarihi, Ankara.
- Barthold, William, & Köprülü, M. Fuad, (1984). İslam Medeniyeti Tarihi, Arısan Matbaacılık.
- Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâlî, (1993). Ankara: T.D.V.Yayınları.

- Lapidus, Ira Marvin, (1967). *Muslim Cities in the Later Middle Ages*, A.B.D: Harvard University press.
- Leaman, Oliver, (2014). *Müslüman Tarihindeki Başarılar ve Tepkiler*, Farhad Daftary, İslâmda Entelektüel Gelenekler, İstanbul, İnsan Yayınları.
- Lewis, Bernard, (2011). *İslâmın Siyasal Söylemi*, (çev. Ünsal Oskay), Ankara: Phoneix Yayınları.
- Lewis, Bernard, (2000). *Ortadoğu*, (terc. Selen Kölay), Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Makdisi, George, (2019). *Türk Memlûklerin Faziletleri*, (Çev. Ramazan Şeşen), İstanbul: Klasik Yayınları.
- El-Makrîzî, Takıyyüddîn Ahmed b. Ali, (1997). *Kitâbü's-Sülûk li-Ma'rifeti Düveli'l-Mülûk*, II, III-IV, (neşr. Muhammed Ali), Beyrut: Dâru'l-Kütüb el-İlmiyye.
- El-Makrîzî, Takıyyüddîn Ahmed b. Ali, (1998). *El-Mevâız ve'l-İ'tibâr bi-Zikri'l-Hitât ve'l-Asâr*, III. Cüz, Kâhire: Mektebet-i Medbûli.
- El-Makrîzî, Takıyyüddîn Ahmed b. Ali, (1957). *İğâsetü'l-Ümme bi-Keşfi'l-Gumme*, (neşr. M. Mustafa Ziyâde-Cemâleddîn eş-Şeyyâl), Kâhire.
- Nuaymî, Abdülkâdir b. Muhammed en-Nuaymî, ed-Dâris fî Târihi'l-Medâris, (1990). (thk. İbrâhim Şemsüddîn), I-II, Beyrut, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- En-Nüveyrî, Şehâbeddîn Ahmed bin Abdülvehhâb, (2004). *Nihâyetü'l-Ereb fi-Fünûni'l-Edeb*, c. I-XXXIII., Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Ohtoshi, Tetsuya, (2006). *Cairene Cemeteries as Public Loci in Mamluk Egypt*, *Mamluk Studies Review*, X. 1. Chiago.
- Özbek, Süleyman, (2019). *Memluklerde Devlet ve Saltanat I*, Ankara: Berikan Yayınları.
- Özdal, Ahmet N. (2019). *Türklerin Savaş Sanatı*, İstanbul, Timaş Yayınları.
- Palabıyık, Hanefi, (2013). *Müslümanlarda Kitap Kültürü, İslâm Kuramları Tarihi El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Palabıyık, Hanefi, (2013). *Medreseler ve Mektepler, İslâm Kuramları Tarihi El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Poliak, A. N, (1935). *Le Caractere Colonial de l'etat Mamelouk*, R.E.I.
- Raymond, André, (2016). *Yeniçerilerin Kâhiresi*, (çev. Alp Tümertekin), İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Rıfâî, Mahmûd Faysal, (1996). *Haleb Beyne't-Târih ve'l-Hendese, Câmiatu Haleb, Haleb*.
- Robinson, Francis, (2005). *Cambridge Resimli İslâm Ülkeleri Tarihi (Çeviren Zülal Kılıç)*, İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Sachedina, Abdülaziz, (2014). *İslâm Hukukunda Erkek Epistemolojisi Krizi*.
- Sağlam, Ahmet, (2018). *Memlûk-İlhanlı Diplomatik İlişkileri*, *Belleten*, LXXXII, Sa.293, Nisan, 83-159.
- Es-Sayrâfî, El-Hatib el-Cevherî Ali bin Davud, (1970). *Nüzhetu'n-Nüfûs ve'l-Ebdân fi-Tevârihi'z-Zemân* (tah. Hasan Habeşi): Dâru'l-Kütüb.

- Sıbt İbnü'l-Acemî, Ebû Zer Muvaffakuddîn Ahmed b. İbrâhîm b. Muhammed el-Halebî, (1996). *Künûzü'z-Zeheb fî-Târîhi Haleb*, (nşr. Şevki Şa's ve Fâlih Bekkûr), I-II, Haleb: Dârü'l-Kalemi'l-Arabî.
- Şeşen, Ramazan, (1995). Eyyûbiler Devrinde Tıp Eğitimi, *İslam Tetkikleri Dergisi*, 9, 243-268.
- Terzioğlu, Arslan, (1992). "Bîmâristân", T.D.V.İ.A. c. VI., 163-178.
- Tomar, Cengiz, (2009). Yemen'de Bir Türk Devleti: Resûliler ve Âlim Sultanları, İstanbul, Osmanlı Araştırmaları XXXIII.
- Turgut, Ali Kürşat, (2014). *İbn Nefîs'te İnsanın Zihinsel Tekâmülü*, Ankara, TDV Yay
- Wiet, Gaston, (1937). *l'Egypte Arabe*, Paris: Libr. Plon.
- Williams, Caroline, (2008). *Islamic Monuments in Cairo: The Practical Guide*. American Univ in Cairo Press.
- Yalçın, Mehmet Fatih, (2015). Bahrî Memlûkler Döneminde Reîsü'l-etıbbâlık (648-784/1250-1382). *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 15(2), 283-296.
- Yıldırım, Taner; Altungök, Ahmet, (2015). Abbâsiler Döneminde İslâm Tıbbî ve Toplum Sağlığı. *Fırat University Journal of Social Sciences/Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2).
- Yıldırım, Yavuz, (1977). Mimar Kemaleddîn'in Salahaddîn Eyyubi Türbesi Tasarımı, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, c. 3, S.1, , Ankara.
- Yılmaz, Harun, (2017). Dîmaşk'ın En Zor Yılı: Şehrin Moğollar Tarafından İşgali (658/1260). *İslâm Araştırmaları Dergisi*, (37), 71-99.
- Yiğit, İsmail, (1991). *Siyasî, Dinî, Kültürel, Sosyal. İslâm Tarihi*, İstanbul: Kayıhan Yayınları.
- Yiğit, İsmâil, (1997). *Aynı'yi Yetiştiren Memlukler Dönemi İlmi Hareketine Genel Bir Bakış*, MÜİFD.
- Yuvalı, Abdülkadir, (1988). Yakındoğu Tarihi Üzerindeki Moğol Tesirleri (XIII. YY). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 63-74.